

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

У Ітін

ДИТЯЧІ ОБРАЗИ В ОЛІЙНОМУ ЖИВОПИСІ КИТАЮ

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

Галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Дисертація У Ітін є продовженням наукових синологічних студій, які протягом останніх років проводяться в Харківський держаній академії дизайну і мистецтв.

Олійний живопис в Китаї отримав поширення відносно пізно під впливом європейського образотворчого мистецтва. Але він увібрав у себе унікальні культурні особливості, які були властиві традиційному мистецтву Китаю. До сьогодні образ дитини в китайському олійному живописі залишалася недостатньо дослідженим, а відсутність систематичних досліджень дитячих образів в китайському мистецтві лише підсилює необхідність її вивчення.

Актуальність дисертації У Ітін не викликає заперечень, бо дитячі образи як об'єкт художнього осмислення мають глибокий соціокультурний підтекст. Вони відображають ставлення суспільства до дитинства, його цінностей і ролі в різні історичні періоди. У Китаї, де традиційно переважали інші техніки живопису, поява дитячих образів в олійному живописі свідчить про трансформацію художніх підходів і сприйняття дитини як суб'єкта мистецтва під впливом глобалізації та культурних впливів. Китайський олійний живопис пропонує абсолютно новий ракурс дослідження дитячого образу в образотворчому мистецтві, де сюжети пов'язані із місцевими філософськими традиціями, такими як конфуціанство, або з модернізаційними процесами ХХ століття.

Таким чином, **актуальність теми** полягає у її новаторстві, можливості заповнити прогалину в мистецтвознавчих дослідженнях та розкрити специфіку дитячих образів у китайському олійному живописі на перетині східних і західних

традицій. Це дослідження збагачує не лише розуміння еволюції китайського мистецтва, а й вносить вклад у ширший дискурс про репрезентацію дитинства в глобальному художньому контексті.

Оцінка наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Новизною дисертації є систематизація існуючих даних з означеної проблематики та визначення наукових лакун. Важливим є те, що автор не лише зібрав, але й здійснив ретельний аналіз візуального матеріалу, присвяченого дитячій тематиці в живопису Китаю, що суттєво розширює наукові уявлення про роль дитячих образів у мистецтві.

Наукова новизна дослідження також визначається вивченням соціокультурних та філософських чинників формування дитячої тематики, що додає дослідженню глибини і багатогранності. Виявлення кола художників, творчість яких присвячена темі дитинства, та стилістичний аналіз їхніх творів дають можливість не лише осмислити внесок окремих митців, але й зрозуміти загальну стилістичну тенденцію цього жанру в китайському олійному живописі. Це дозволяє поглибити розуміння специфіки китайського олійного живопису, його технічних, естетичних і культурних аспектів.

Додатково відзначимо, що у дослідженні ґрунтовно проаналізовані витoki формування дитячих образів у мистецтві династичного Китаю, а також доповнено існуючі відомості про олійний живопис Китаю, зокрема його стилістичні особливості та сюжетно-тематичний репертуар.

Дослідження виконано відповідно до плану наукової роботи Харківської державної академії дизайну і мистецтв за темою «Сучасне українське мистецтво в контексті Схід-Захід» (затверджено Вченою Радою ХДАДМ 29 жовтня 2021 року, протокол № 15).

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Зміст дисертаційної роботи свідчить про ґрунтовний підхід автора до вирішення поставленої наукової проблеми. Робота відзначається високим рівнем теоретичної та практичної значущості, що підтверджується чітко сформульованою метою, обґрунтованим вибором методології та детальним аналізом отриманих результатів. Зміст дисертації є логічно структурованим: вступ,

огляд літератури, методологічна частина, виклад результатів і висновки утворюють цілісну картину, яка відображає послідовність наукового пошуку.

Щодо завершеності роботи, слід відзначити, що поставлені завдання виконано в повному обсязі. Результати дослідження є обґрунтованими, а висновки чітко корелюються із визначеною метою. Дотримання принципів академічної доброчесності в дисертації не викликає сумнівів. Текст не містить ознак плагіату, що підтверджується належним цитуванням використаних джерел і коректним оформленням бібліографії відповідно до встановлених вимог.

Мова та стиль викладення результатів відзначаються достатнім рівнем наукової коректності та чіткості. Автор демонструє вміння логічно й послідовно подавати матеріал. Використана термінологія є доречною, відповідає специфіці досліджуваної галузі та узгоджується з сучасними науковими стандартами. Мова дослідження є граматично правильною, без суттєвих стилістичних чи лексичних помилок, що свідчить про ретельну підготовку тексту. Разом із тим, у третьому розділі можна було б дещо скоротити обсяг біографічних відомостей про митців, які не завжди прямо пов'язані з основними результатами дослідження. Це могло б зробити виклад ще більш лаконічним і сфокусованим.

У вступі до наукової роботи дисертант вдало обґрунтовує актуальність теми, підкреслюючи її новизну через відсутність попередніх систематичних досліджень дитячих образів у китайському олійному живописі. Аргументація базується на порівнянні з європейським мистецтвом, що додає вступу глибини та контексту, а також виокремлює унікальність обраного напрямку.

Визначені завдання роботи логічно впливають із заявленої мети дослідження та охоплюють усі необхідні етапи аналізу – від історичного контексту до стилістичних і соціокультурних аспектів розвитку дитячих образів в китайському живописі дитячих образів.

Визначення об'єкта і предмета дослідження виконано коректно та з належною точністю. Об'єкт – олійний живопис Китаю – окреслено як цілісне явище з урахуванням його історичної еволюції та культурної специфіки, що забезпечує широкий контекст для аналізу. Предмет – дитячі образи в цьому

живописі – конкретизує фокус дослідження, звужуючи його до чітко визначеної теми.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів у вступі аргументовано переконливо. Автор зазначає, що дослідження сприятиме розробці нового концептуального підходу до аналізу дитячих образів і розширить теоретичну базу мистецтвознавства. Це твердження виглядає обґрунтованим, враховуючи новаторський характер теми та її потенціал для переосмислення еволюції китайського живопису. Загалом вступ справляє враження добре структурованого й продуманого тексту, який чітко окреслює наукову проблему, мету, завдання та значення дослідження.

У першому розділі дисертант детально висвітлив стан вивчення дитячої тематики у мистецтвознавстві, виокремив важливі наукові праці, присвячені різним історичним періодам і творчості митців, які розробляли тему дитинства. Визначення джерельної бази та методологічного апарату є обґрунтованим, що підкреслює наукову достовірність дослідження. Окремо відзначимо глибокий аналіз дитячих образів у живописі Китаю, які розкривають традиційні уявлення про сім'ю та моральні цінності різних епох. Цей розділ слугує вагомою основою для подальшого наукового аналізу поставленої проблеми.

У другому розділі автором чітко окреслені ключові етапи розвитку тематики дитинства, з особливим наголосом на період династії Сун (960–1279), коли сюжет «гра дітей» став широко розповсюдженим. Особливо цінним є аналіз іконографії дитячих образів, що відображають релігійні, філософські та соціальні аспекти китайської культури. Виявлення популярних жанрових сцен із дітьми як у придворному, так і в народному мистецтві підкреслює багатогранність підходу автора до вивчення означеної тематики.

Третій розділ дослідження присвячений аналізу розвитку теми дитинства в олійному живописі Китаю XX–XXI ст. Особливу увагу приділено вдало висвітленій трансформації дитячих образів у першій половині XX століття, де традиційні іконографічні схеми гохуа органічно поєднуються з інноваціями, запозиченими через західні впливи. Далі автор зосереджується на висвітленні періоду після створення КНР (1949), де дитячі образи набули ідеологічного

забарвлення в межах соціалістичного реалізму, а також на аналізі змін, які відбулися з 1980-х років під час реформ Відкритості, зокрема впливу анімації на станковий живопис Китаю.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 червня 2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати, які викладені в дисертаційному дослідженні повністю висвітлені у трьох наукових публікаціях. Також результати дисертації були оприлюднені на п'яти Міжнародних наукових конференціях.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

– На думку експерта, потребує пояснення певна нерівномірність у представленні періодів розвитку дитячих образів в китайського олійному живопису. Дисертант робить акцент на темі дитинства в олійному живописі Китаю 1980-2020 років, однак тенденції в еволюції поставленої проблематики та її трансформації пов'язані також з 1950–1970 роками – періодом, коли жанровий і портретний живопис Китаю набув свого визначального реалістичного спрямування. Особливо це стосується дитячих портретів етнічних меншин, теми, яка набула свого розповсюдження з кінця 1960-х років внаслідок приєднання Тибету до КНР. Хоча дисертантом визначені основні особливості цього періоду (с. 94–102), вони майже не проілюстровані в роботі.

– Використане у дисертації висловлення: «В умовах «бурхливої епохи» олійні картини стали своєрідним променем світла, що осяював шлях до модернізації мистецтва» (с. 88) є надмірно поетичним і метафоричним, що не відповідає науковому стилю викладу. Термін «бурхлива епоха» потребує чіткого визначення або контекстуального пояснення, оскільки без цього він виглядає суб'єктивним і розмитим. Аналогічно, фраза «промінь світла, що осяював шлях до модернізації мистецтва» має занадто образний характер, що може викликати неоднозначне тлумачення.

– Дисертація могла б виграти від зіставлення дитячих образів у китайському олійному живописі з аналогічними образами в інших культурах чи традиціях (наприклад, у європейському чи японському мистецтві).

Втім, висловлені зауваження не зменшують цінність і актуальність висвітлення маловивченої теми і не впливають на загальне позитивне враження від роботи, яка проведена на фаховому рівні.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаємо, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії **У Ігіна «Дитячі образи в олійному живописі Китаю»** виконана на належному фаховому рівні із дотриманням принципів академічної доброчесності. Робота є повноцінним самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримані науково обґрунтовані результати. Дисертаційна робота повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 №502) і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №341 від 21.03.2022). На підставі вищезазначеного, за висновком рецензента, здобувач **У Ігін** заслуговує на присудження наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D) за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
зав. кафедрою реставрації та
експертизи творів мистецтва
Харківської державної академії
дизайну і мистецтв

Вячеслав ШУЛІКА

М.П. « 17 » квітня 2025 р.

